

Kto dziedziczy po zmarłym

Materiał informacyjny

Wyróżniamy dziedziczenie ustawowe (gdy zmarły nie pozostawił ważnego testamentu lub nie pozostawił żadnego testamentu) oraz dziedziczenie testamentowe. Pierwszeństwo dziedziczenia na podstawie testamentu wobec ustawowego ma na celu odzwierciedlić wolę zmarłego, który zdecydował przekazać swój majątek innym osobom niż wskazane w ustawie lub tylko części z nich. Z mocy ustawy nie dziedziczą np. były małżonek lub konkubent zmarłego. Jeśli spadkodawca chciałby, aby te osoby dziedziczyły, konieczne jest sporządzenie testamentu. Brak ważnego testamentu powoduje dziedziczenie w kolejności ustawowej zawartej w Kodeksie cywilnym.

Należy pamiętać, że każdy ma prawo swobodnie decydować o swoim majątku, wskazując w testamencie jako spadkobierców inne osoby niż najbliższa rodzina.

Zanim opisana zostanie kolejność dziedziczenia ustawowego, szerszego omówienia wymaga dziedziczenie małżonka oraz dzieci spadkodawcy, gdy nie pozostawiono testamentu.

MAŁŻONEK

Dziedziczy on w pierwszej kolejności pod warunkiem, że małżeństwo trwało do chwili śmierci spadkodawcy. Wyłączeni od dziedziczenia są były lub nieżyjący małżonek, małżonek pozostający w orzeczonej wyrokiem separacji, konkubent oraz jeśli małżeństwo zostało unieważnione lub ustalono jego nieistnienie.

Nie ma znaczenia długość trwania małżeństwa oraz czy istniała między nimi wspólność ustawowa lub rozdzielność. Istnieje możliwość wyłączenia od dziedziczenia małżonka, przeciwko któremu wniesiono pozew rozwodowy z jego wyłącznej winy, a spadkodawca zmarł zanim orzeczono rozwód.

Warto również zaznaczyć, że spadek należy do tzw. majątku osobistego małżonków, dlatego małżonek dzieci zmarłego nie jest spadkobiercą. Inaczej mówiąc zięć lub synowa nie dziedziczy po teściach i odwrotnie. Wyjątek stanowi sytuacja, w której został sporządzony testament i wolą spadkodawcy było przekazać spadek do majątku wspólnego małżonków (np. syna i synowej), wtedy ewentualne długi spadkowe będą pokrywane również z wynagrodzenia za pracę, a więc majątku wspólnego.

DZIECI

Spadkobiercami są dzieci ze wszystkich związków małżeńskich oraz spoza małżeństwa, uznane przez spadkodawcę lub których pokrewieństwo zostało ustalone w postępowaniu sądowym. Wszystkie dzieci dziedziczą na równych prawach niezależnie od tego, czy były faktycznie wychowywane przez zmarłego i czy posiadał on względem nich władzę rodzicielską. Dziedziczy również dziecko poczęte przed śmiercią spadkodawcy, pod warunkiem, że urodzi się żywe. Dzieci przysposobione (adoptowane) w sposób pełny – dziedziczą po przysposabiających oraz krewnych i zrywają swoje więzi z biologicznymi rodzicami. Dzieci przysposobione w sposób niepełny dziedziczą wyłącznie po przysposabiającym.

Podobnie pasierb zmarłego, a więc dziecko małżonka, dziedziczyć będzie w pierwszej kolejności tylko gdy zostanie przez niego przysposobione (adoptowane).

Kolejność dziedziczenia ustawowego

Przedstawiona poniżej kolejność dziedziczenia ustawowego obowiązuje dla spraw, w których otwarcie spadku (śmierć spadkodawcy) nastąpiła po 27 czerwca 2009 roku:

1 MAŁŻONEK I ZSTĘPNI (DZIECI, WNUKI)

- małżonek oraz dzieci dziedziczą w częściach równych, ale przy 3 lub większej liczbie dzieci udział małżonka nie może być mniejszy niż $\frac{1}{4}$ spadku.
- jeśli dziecko nie dożyło otwarcia spadku, jego udział przypada jego dzieciom - wnukom spadkodawcy.
- jeśli żyją tylko dzieci spadkodawcy – one dziedziczą całość

2 MAŁŻONEK, RODZICE, RODZEŃSTWO I ZSTĘPNI RODZEŃSTWA

- gdy spadkodawca nie pozostawił po sobie dzieci i wnuków, dziedziczą małżonek (jego udział wynosi $\frac{1}{2}$ spadku) oraz rodzice zmarłego (po $\frac{1}{4}$).
- gdy zmarły nie pozostawił po sobie dzieci i małżonka, całość przypada rodzicom - po połowie;
- udział nieżyjącego rodzica przypada rodzeństwu zmarłego, odpowiednio gdy rodzeństwo nie dożyło otwarcia spadku – dzieciom rodzeństwa spadkodawcy.
- gdyby rodzice, rodzeństwo i ich dzieci, wnuki nie dożyły otwarcia spadku, dziedziczy w całości małżonek.

3 DZIADKOWIE I ICH ZSTĘPNI

- jeśli nie ma zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i ich zstępnych to dziedziczą dziadkowie.
- udział nieżyjących dziadków przypada na ich zstępnych, a jeśli ich nie posiadali, całość dzielona jest na wszystkich dziadków zmarłego.

4 PASIERBOWIE

- pasierbowie dziedziczą, gdy żadna z poprzednich grup nie mogła lub nie chciała dziedziczyć.
- dziedziczą pod warunkiem, że żadne z ich rodziców nie żyje w chwili śmierci spadkodawcy.

5 GMINA I SKARB PAŃSTWA

- gdy zmarły nie pozostawił krewnych lub nie mogą oni dziedziczyć, spadek przekazywany jest gminie miejsca zamieszkania spadkodawcy. Jeśli nie można ustalić właściwej gminy powołuje się do dziedziczenia Skarb Państwa.

Każdy z nas ma prawo swobodnie dysponować swoim majątkiem. Nie ma obowiązku pozostawiania po sobie spadku. Dlatego sprzedaż majątku za życia nie powoduje, że potencjalni spadkobiercy mogą żądać jakiegokolwiek spłaty. Np. sprzedaż majątku małżeńskiego nie powoduje obowiązku spłaty na rzecz dzieci.